

CITATTÄVLING

1.

De ser in i varandras ögon och någonting händer. De går in i varandra med blicken. Se min broder. Se min syster. Som när en solstråle varsamt genomlyser vatten. Och vattnet förvandlas till vin, det jäser och sjuder och fyller möjligheternas kärll och frusar över alla bräddar i ett regnbågsglittrande skum som en i vinden vaggande blomkrona...

- Du är min syster. Jag känner igen dig.
- Min broder. Min älskade.

Hjälten lägger sitt huvud i hennes knä. Hon lägger sin hand på hans huvud. De behöver inte tala. De vet att de har nått ett mål. De vilar i den vilande världens mitt, i kärlekens gröna bo, och verkligheten är en givande jord, mera slösande och rik än hoppet om möjligheter någonsin kunnat ana och drömma.”

--

2.

Ja, för de saktmodiga svenskarna innebär tågresan vådlighet och besvär, och värst utsatta är vi sörmlänningar, som av ålder räknats som de frommaste av kungarikets stammar. Dagar i förväg gruvar vi oss för att tåget ska gå ifrån oss och lämna oss handfallna på perrongen. Med tre timmar tillgodo sitter vi hjärtängsliga i väntsalen och finner anledning att en gång i kvarten vända oss till stinsen med frågor för att avspisas med snäsiga svar. Och när vi kommit ombord och ödmjukt sänkt våra bakar på tredjeklassens bänkar av fernissad björk eller tigerstrimmig plysch, då gör sig genast de kroppsliga behoven kännbara. Även om vi setat på prevetet natten igenom, så grips vi ändå av övermäktiga behov att tömma blåsan och gå till stols. Och inte kommer vi in på tågeklosetten för där har Svensson och Stora Småland låst sig inne med en halvliter Renat.”

--

3.

Och de sjöng och sjöng den natten. Vi är starkare än vårt öde, sade deras unga röster, vi är starkare än Gud. Böj oss till jorden, Herre, krossa oss till stoff, men vår sång kan du aldrig förkväva.

- Härlig är jorden, sjöng de. Härlig är Guds himmel. Skön är själarnas pilgrimssång genom de fagra riken på jorden.

Jorden är inte härlig, outgrundlig och grym är Guds himmel, och själarnas pilgrimssång söker sig väg genom elände och nöd. Men sången vill annorlunda, och i människans stora stunder talar sången sanning, och bara så går vi till paradiset med sång.

Sången band dem samman och kärleken. De förlorade sina namn i detta ögonblick och blev till ett enda väsen, vars mäktiga hjärta drev liv och åter liv genom en sjustjärna av kroppar. Sången och kärleken förband, och bara sången är sanning till slut.

Krampen löste sig till slut så han kunde gråta över sitt elände.

--

4.

”- Det finns en likhet mellan dig och dårarna, men den är bara skenbar. I alla samhällen finns missanpassade.

Dårarna kan inte rå för hur de är beskaffade. Vi förföljer dem inte.

Tycker du att vi borde bestraffa dem för deras dårskaper och sterila protester, på samma sätt som vi bestraffar dig?

Naturligtvis inte. Lika gärna kunde man straffa litermåttet för att det inte rymmer en kanna.

Men du är ingen dåre. När du förnekade Fängelset, förnekade du dig själv och din bestämmelse.

- Och den bestämmelsen avgör alltså Fängelset?

- Ja.

- Det är grymt och orättvist.

- Vad du tycker är likgiltigt. ”

--

5.

-- Flera dagar går jag omkring och skäms över att jag inte är svensk. Ack, jag är alldeles för cynisk, lättsinnig och egocentrisk för att vara svensk.

Hur är man när man är svensk? Redbar? Bondedemokratisk? Sturig, lite skygg? Kanske ett påbrå av folklig fromhet? Kristen rättfärdighetslidelse?

P.O. Enquist är mycket svensk. Göran Palm är så svensk att man kan ställa ut honom på Skansen. Jan Myrdal är svensk, särskilt när han skäller ut Sverige. Ernst Wigforss är alldeles oerhört svensk.

Fast jag är inte riktigt säker på Tage Erlander. Han är lite för klurig och lättsinnig på ett värmländskt sätt.

Olof Palme är osvensk.

Sara Lidman är svensk på ett laestadianskt sätt. Peter Weiss är svensk som Anckarström eller Nils Dacke.

Harry Martinson är lite för mjuk och charmfull och italiensk för att vara riktigt svensk. Lindgren var inte heller svensk. Olof Lagercrantz är lite för irisk, är jag rädd. Men Karl Vennberg är mycket svensk. Lars Forssell är förfärande osvensk, han innesluter i sig de flesta av kontinentens odygder, däribland kvickhet.

Sven Delblanc är närmast rysk. Jämför Mussorgskij.

Ja, så är det nog. Jag tål inga motsägelser på den punkten.

--

6.

En dansande ljusglimt föll ner i en gränd, där två oxar med breda horn stod sovande framför en kärra med manshöga hjul, mäktiga men utmärklade jättar, med revben som spjalverk i väldiga korgar, svarta, sovande, ovetande om sin styrka, med huvuden ödmjukt böjda under hornens lansar.

En misericordiebroder i sin svarta kåpa stannade till vid en rännsten och lyste över avskrädet: kålstockar, druvstjälkar, krukskärvor och trasor, och ut bråten höjdes ett spädbarns arm som för att peka mot himlen, rentvättad av regnet, vit som marmor, ett fullgånget foster eller en önskad, dräpt i vaggan. Den svartklädde böjde sig över liket, ett dödens och nattens sändebud, skakade så på sin spetsiga huva och skyndade vidare, med lyktans melongula ljus dansande framför sig på kullerstenen.

--

7.

Bättre blev det när IOGT:s bibliotek slog upp sina portar för honom. Jules Verne var ett fynd, inte för att pojken hade tekniska intressen, utan för de myter fransmannen skapade och gav som näring till drömmar och fantasi. Träsnitten på det gamla papperet, smuligt som torrt wienerbröd, bidrog till suggestionen. Härligare var drömmen om ubåten Nautilus, jag drömde avundsjukt om kapten Nemos lyckliga ensamhet på havets botten.

Att leva som kapten Nemo, vällustigt utsträckt i en schaggsoffa, med pärlande Pommac i kristall och med meditativ utblick mot juvelblå havsvidunder storögt gloende utanför ventilerna, det var en sällhet utan like.

Det framgick inte om kapten Nemo hade en argsint far, ingen sådan demon följde i varje fall med honom på Nautilus. Ensam och fredad levde Nemo på havets botten.

--

8.

(N.B. Följande avsnitt av dagboken borde möjligen förstöras. En läsare som inte är förtrogen med situationen ... kunde lätt lockas till förhastade slutsatser och grundlösa omdömen. Tänk på saken!)

*

(Senare, nattetid, månljus.) Vilken natt! Hennes ögon, mina hårda händer ... Redan när hon trädde in i X, tvekande, helt naken var jag fast besluten att
(*Tomma två sidor i dagboken och den tryckta boken*)

(19 juli? Vet ej! Likgiltigt!) Att solen åter vågar visa sig efter en natt som denna. Å denna underjordiska njutning!

Min Gud, vilka halvgudar eller vidunder ska inte alstras av dessa famntag, så stark i sin
vällust som natten och döden...

Men jag måste behärska mig.

Det vore högst fatalt om hon...

--

9.

Luigi, min farfar, avancerade till charkuterimästare och inkallades till Danmark och Sverige som korvmakare, berömd i sitt fack över hela Norden... Min farfar vann en blygsam välmåga genom sitt arbete, men han fann det svårt att trivas i Sverige, som människa och konstnär. Ja han var en god konstnär och han ägde, till skillnad från mig, en smula yrkesheder. Han frågade oss ofta, tårögd, hjärtslitande, hur man skulle göra god salami i ett land som inte kunde bjuda honom mulåsnors mörka kött, och han kunde aldrig begripa svenskarnas begär efter det smaklösa och fadda. Här hade den gode Guden (korstecken!) till människors fågnad skapat vitlök, rosmarin, timjan, fänkål men dessa svenska barbarer envisades med att äta falukorv och svensk fläskkorv, en rätt som gjorde honom profetisk av vrede. Ve dig, Korasin och ve dig Bethsaida, ja sjufalt ve över detta land, där man äter spenabarns mat och dricker sig redlös på möbelpolityr, eller vad det nu var för gifter svenskarna kolkade i sig, dessa måttlösa, skuldmedvetna barn... Ja, när jag tänker på det...Farfar hade nog som konstnär samma problem med publiksmaken som jag, fast Gud (där dök han upp igen!), att farfar inte stillatigande fann sig i sitt öde, medan jag bet huvud av skam och gjorde filmatisk falukorv utan protester.

--

10.

AXEL: Jamen, varför bor du här, om du minns? Varför ber du mig komma hit? Jag ser gubbjäveln i vartenda hörn, på datorskärmen, hör honom gå på vinden... Tror du inte att jag har viktigare saker för mig, den fattiga tid jag har kvar?

...

AXEL: Kunde vi inte ha träffats hemma hos mig?

ERIK: Det här är hemma hos dig. Ditt barndomshem.

AXEL: Men vad är det du vill?

ERIK: Jag vill du ska träffa gamla bekanta.

AXEL: Se där! Då hade du gäster i alla fall!

ERIK: Det är snarare du och jag som är gäster här, hos dem. Nu har de väntat på oss länge nog. I salen.

Erik, märkbart yngre nu, för Axel mot dörren i hallens fond.

Axel vandrar i början av en lång tunnel. Hög musik. Axel känner en viss smärta. Han lutar sig mot väggen, Det passerar ett ljus över Axels ansikte.

Axel drabbas av en ljudlös storm av ljus och vind, som bländar honom. Erik följer honom och stänger dörren bakom dem.

--

11.

Bak och slakt är i minnet förknippade med klart åtskilda och distinkta stämningssfärer. Bakets varma doft disponerade för milda och veka lyckokänslor, en obestämd eufori, som närdes av luktsinnet. Det var alltid grovt rågbröd i hålkakor, nybakat ångande i snittytan, där smöret smälte som gult vax i de bruna porerna. Det var smaksinnets evangelium och påskunder, en ångande offerrök åt det kvinnligt veka i människosinn, en kärleksfull mildhet som nästan luktade pietism.

--

12.

I en svensk småstad låg som i alla andra en järnvägsrestaurang invid stationen. Denna låg så nära spåren att röken från lokomotiven strök utefter fasaden och sotade ner den. Huset skulle annars ha varit vitt, det tycktes nästan ämnat att bli ett slags drömslott, ett helt litet feeri; det var fullt med tinnar och torn, små balkonger dit man inte kunde komma ut, sirater och utskärningar överallt,

nischer där det skulle ha stått krukor med blommor, fullt med tomma flaggstänger på taken. Men det hade bara blivit ett stort hus som såg ödsligt ut och var nersotat av röken. Öde var det likväl inte och någonting festligt hade det väl ändå över sig, resande gick dit och drack öl - - -

--

13.

"- - - Ska vi börja med pornografi? Jag skriver text under pseudonym, 'Kammar- snärtan i Hedeby' av Sven Dumblom, ill. av Luitpold Rengren gärna med lite utomhusamurer, så du får jobba i det fria. Sätt igång med en ABF-kurs i kroki, så du återfinner handlaget att pensla ut hullmjuka detaljer, gamla råvar som vi ska väl alltid hitta en utväg till brödfödan. /.../ 'Hedeby halmstackar'? 'Okrönta härskarinnor på Tullgarns slott'? /.../ Det reder sig nog, upp med rompan, konstnålar. Kläm dina tuber och måla 'Pickande höns under blommande äppelträd' 'Badande kullor i badstufva' /.../ Vi är inte döa än, på långa vägar.

Karsk opp dig, smålänning! S D-c "

--

14.

"- - - Dock gör du mig lite nedstämd med vad du berättar om din krasslighet. Och jag undrar om du inte skulle må väl av lite "sjukdomsinsikt". Om du har varit fysiskt sjuk och sen ramlar ner i vad jag kallar "efterbördsdepressionen" som alltid kommer efter ett fullbordat arbete, då är detta trots allt ganska så naturligt. Var du inte dödstrött och deprimerad efter X-serien? Jo, säkert. Jag är själv som ett utskitet äppelmos efter att ha returnerat sista korr på romanen, och sådana reaktioner upplever vi nog lite till mans. Möjligen är det en psykisk reaktion snarare än en konvalescentens trötthet du upplever - - - "

--

15.

- - - Här sitter nu herrarna med knäppta händer inför altarbordet, tillrustat med liturgisk omsorg för fråssarnas högmässa, kulögt gloende och med snålvattnet droppande om hakorna. - - - Laxen förekommer rökad, gravad, och inkokt i skära basaltblock med dillspröt och kycklinggul majonnäs. Ålen fläker skamlöst upp sitt glansiga, rökta kött eller skälver av oro inkokt i gelé. Leverpastejen avslöjar en fuktig rosafärgad kärna under sin sammetsgrå yta, rensteken lyser matt som opolerad mahogny. Prinskorvar spricker i grytan med ljud av saftiga kyssar, ostarna svettas av ångest och potkåsen sprider en eggande odör av armhåla.
